

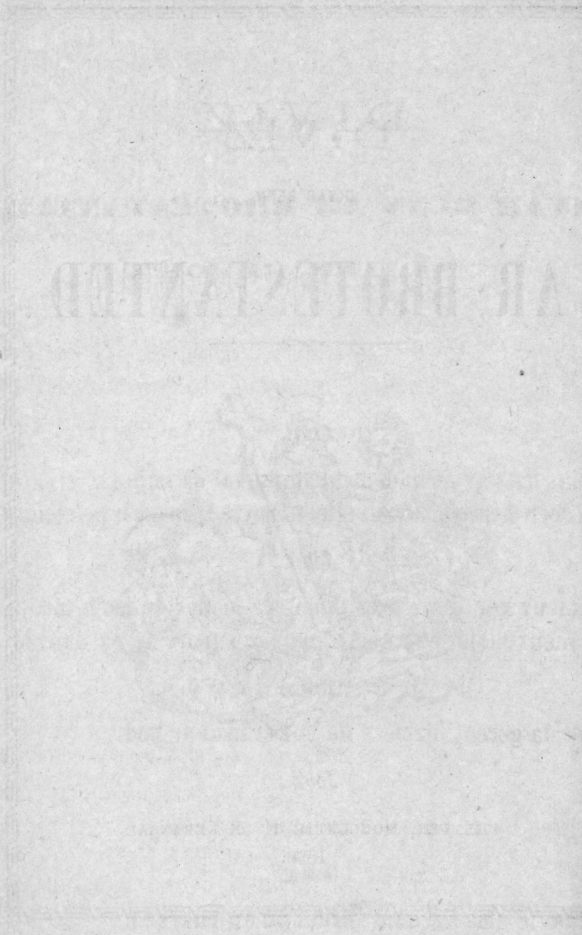
DIVIZ

DIVAR BENN

AR BROTESTANTED

KEMPER, MOULLET E TI DE KERANGAL
1898

DIVIZ

DIVAR BENN AR BROTESTANTED

ETRE IANN HA JOBIK

Iann.

Jobik, me gav ac'hanout hirio tenval da benn.
Eul loen bennak 'teuz kollet? Danvad, marc'h pe ejenn?

Jobik.

Ne meuz ket, dre c'hras Doue. Va loened zo iac'h mad ;
Ne meuz kollet nag ejenn, na penn marc'h, na danvad.

Iann.

Gant da gerent marteze ne ia ket mad ar bed.

Jobik.

Va greg ha va bugale a zo leun a iec'hed.

Iann.

Perak 'ta ema varnout hirio liou an enkrez ?

Jobik.

Sell ! Ne nac'hin ket ouzit gant petra oun diez.
Abaoue eur pennadik, e meuz eun hanter c'hoant
Da chench va relijion 'vit mont da brotestant.

Iann.

Na gomzez ket divadin, a dra zur, Jobik kez.

Jobik.

Eo avad ; hag e klaoustre me lakaffe ganez
E ve nec'het da spered kerkoulz ha va hini,
Ma vije bet eveldoun en eun hostaliri...

Iann.

Ah ! me entent a zoare petra zo c'hoarvezet :
Siouaz d'id ! te zo kouezet gant ar brotestanted.
Ar re-ze a c'hoar dispar gounit al lounkerien ;
E goueled eur chopinad 've kuzet an higen.
Epad ma ioaz o lounka bannac'hou marc'had mad,
Ar gevier en da skouarn a zo kouezet dalc'hmad,
Bep seurt gevier bilimuz enep ar guir greden,
Enep an Iliz Santel, ar Pab, ar veleien.
A hent all, eo bet meulet relijion Bro-Zaoz !

Jobik.

Divar benn hor beleien dreist holl e ioa ar gaoz.
Ha ne deo ket eun estoun, rak, pa ve sellet piz,
Eo anat o deuz chenchet kreden goz an Iliz.

Iann.

A gav d'id ? paour kez Jobik. Guelomp 'ta e pe boent.

Jobik.

Ne dleer ket *adori* ar Verc'hez hag ar Zent.

Iann.

Nan, zur ; mes, e pe garter 've desket kement all ?
Ne ve ket da viana e Breiz, nag e Bro-C'hall,
Nag e leac'h all ken nebeut. Bepred, hag e peb bro,
Oe gant an Iliz Romen desket ar c'hontrol beo.
Er C'hatekiz eo merket ne c'hell ar gristenien
Adori nemet Doue, nemet Doue hebken. —

Jobik.

Ma ne ve ket adoret ar Zent hag ar Verc'hez,
D'ho fedi da viana ez-er kustum bemdez.
Doue eo mestr ar grassou, rak-se, ne dleer ket
Mont da c'houlén anezho digant he vignouned. —

Iann.

Ha perak 'ta ? — Lakeomp ez affe eun den paour
Bete palez eur roue da glask eun tamm sikour ;
Surroc'h a vo he c'houlén da veza selaouet,
Ma ve gant mamm ar roue, pe eur mignoun, kasset.
Ni ne domp dirak Doue nemet tudigou kez ;
Na veritomp ket, siouaz ! e selaouffe hor mouez ;
Mes, selaou 'ra eur beden 'zo dezhan kinniget
Gant ar Zent, he vignouned, pe gant he vamm garet.

Pedi Sent ar baradoz a zo eur c'hiz santel
Anavezet abaoe amzer an Ebestel.

Me zo eta souezet e tisplijfe kement
Da galoun eur protestant gueleet pedi ar Zent.
Mes, Jobik, me a garfe klevet breman ganez
Eun dra 'meuz kavet ato da goumpren guall ziez.
Te c'hoar perak marteze ne gaver ket eur zant
E mesk an dud a zavas ar greden brotestant.
Pe seurt liou, a gav d'id-te, a ioa var ho buez ?

Jobik.

Me zonzj d'in, var ho buez ioa liou ar zantelez.

Iannik.

Santelez ? Den diskiant ! Sur, n'ouzez ket eur ger
Divar benn buez Kalvin, Herri eiz ha Luther (*).
Etouez ar brotestanted, skrivagnourien brudet
Dizolo kaer a lavar ne ioant 'met fripounded.
Tri zen all ken divalo a ve diez da gaout.
Dezho 'touez ar fripounded ez eo dleet ar maout.

Luther zo bet ar c'henta, Luther, eun den lubrik
En doa, da veva ganthan, kavet eur goz plac'hik.

(*) *Martin Luther* a ioa ginidik euz ann Allemagn. — D'an oad a dri bloaz varnugent ez eaz da vanac'h (1506), mes divezatoc'h e troas kein d'ar stad santel en doa great le da veva enphan. Mervel a reas er bloaz 1546. — *Kalvin*, ganet e kear Noyon, e Bro-C'hall (1509), a varvas e kear Genev, e bro ar Suiss, er bloaz 1564. *Herri eiz* a renas var Vro-Zaoz adalek ar bloaz 1509 betek ar bloaz 1547.

Luther ioa ken divergount ma lare dizourisi :
« Arabad beza nec'het ha kaout aoun da bec'hi.
« Pec'hit ferm ; grit pec'hejou kement ha ma karfet,
« Mar talc'hit mad d'ho kreden, n'ho pezo drouk ebet.
« A hent all, n'euz ket ezom da ober pinijen,
« Da iun, da ober vijil : kredi, ha netra ken !
« N'euz ket ezom ken nebeut, 'vit beza pardounet
« E ve, er govession, diskuillet ar pec'hed. »
Luther eta n'euz savet eur relijion ez ;

Ar pezh ioa tenn ha poaniuz en deuz taolet er meaz.
Da veva, he damm kreden a zo ezik avoalc'h !
Da veva !... Mes, da vervel ? Eno ema an dalc'h.
Ouspenn ma ioa an den-ze gaouiad ha den lubrik,
D'ar voutaill e ioa techet da ober allazik.
Var an dibri, an eva, n'eo ket par da Vartin ;
'N'eur pred hebken e lounke ouspenn eul litrad guin.
Skoet oe gant ar maro er stad m'en doa bevet,
Heb beza dianzavet he vuez dirollet.
Meur a skrivagnour guiziek a lavar e varvas
Ouz ar groug, sionaz dezhan ! 'vel an treitour Judas.
Tad koz ar brotestanted 'zo eta eur zant brao !

Jobik.

Ne c'houien ket ioa Luther eur pezh ken divalo.
Mes Calvin da viana, Calvin ioa eun den fur.

Iann.

Guassoc'h e ioa marteze : guelloc'h ne ioa ket, sur.

Pa zeller ouz he vuez, ver souezet-marō
E ve eur relijion staget ouz he hano.
Adalek he iaouankiz betek fin he vuez,
E kaver var he hano bep seurt fallagriez.
Abred en doa guall dechou ; ken euzuz ioant zoken
Ma oe dirag ar justis galvet divar ho fenn.
Brein-udur ioa he galoun ; ha dre-se 'velomp sklær
Perag e ioa ken mignoun da gredennou Luther.
D'he dro, p'en em lakeas da embann he greden,
'Vel Luther e kondaonas lezen ar binijen,
Ar Purgator, ar beden da Zoue kinniget
Dre zaouarn he vignoured hag he Vamm venniget.
'Vel Luther c'hoaz e lare : « 'Vit mont var eün d'an Ee,
« N'euz nemet lenn ar Skritur, ha kredi komz Doue.
« N'euz ket ezom oberou : kaout feiz, ha netra ken. »
An diou greden zo eta demdost an eil d'eben.
Var meur a dra koulzkoude Kalvin ne zalc'has ket
An hent merket gant Luther d'an holl brotestanted.
Ouspenn ma ioa he galoun leun a vreinadurez,
Kalvin, er memez amzer, ioa eun den didruez.
Kement hini a gave abek 'n'he oberou,
Kement hini a grede dislaret he gomzou,
Var an taol ioa e danjer da veza chadennet,
Strinket 'n'eur prizoun terval, ha, da c'houde, krouget.
Pa ziskaras ar maro anezhan, 'kreiz he vrud,
Dre an taol-ze oe roet ar peoc'h da galz a dud.
Ar re a ioa d'an heur-ze var he dro n'euz laret
Eo maro en dizesper, evel eun den daonet.

Setu aze adarre eun tammik brao a zant,
Hag a ra kalz a honor d'ar greden brotestant !
Eur veich, epad he vuez, da rei nerz d'he gomzou,
E savas c'hoant gant Calvin da ober burzudou.
Da ober van da vervel eun den a oe choazet,
'Vit ma c'helje gant eur ger beza ressuscitet.
Kalvin a dosta neuze ; mes, kaer 'neuz he c'hervel,
An hini zo gourvezet n'eo ket evit sevel.
E kreiz he c'hoari dizakr, skoet gant dourn Doue,
An den-ze a ioa maro, maro e guirione.
Setu aze eur burzud, unan var an tu fall ;
Mes, a-hed buez Calvin, ne gavi ket eun all.

Jobik.

Sur avoalc'h, evit hennez ioa treut he zantelez.
Ma ne ra ket burzudou ne deo ket eur zouez.

Iann.

Da Herri eiz deomp breman ; deomp d'an hini zo bet,
Gant Luther ha gant Calvin, tad ar brotestanted.
Perag en deuz dilezet ar guir relijion,
Ha savet unan nevez ? — Evit meur a rezon.
Da genta, mall ioa ganthan astenn he grabanou
Var vadou an ilizou, ha re ar c'houenchou.
Da glask eur greden nevez en doa eur rezon all :
C'hoant kaout muioc'h a frankiz da ren eur vuez fall.
Enep lezen an Iliz, Herri a c'hoanteas
Ober eun eil-dimizi, hag he c'hreg ioa bèo c'hoaz.

Pa oe gant an eil vaouez eat skuiz adarre,
E lakas he dibenna, da gemer eun drede.
An drede e tigouezas ganthi mervel abred ;
Mes, d'ar bederved ive he fenn a oe trouc'het.

Jobik.

Avoalc'h, avoalc'h 'meuz klevet evit gallout entent
Var ar greden brotestant n'ema ket merk ar zent.
Red mad ez eo d'in ive anzao hep troïdell,
Pedi Sent ar Baradoz a zo eun dra zantel.
Mes, a-enep an Iliz 'meuz klevet eun dra all,
Ha me zonzj var an tu-ze, ne deo ket didamall.
Setu aman e daou c'her var eün va zantimant :
Me n'oun ket evit karet « *religionou arc'hant.* »
Me gav d'in ar veleien 'zo pinvidik avoalc'h.
Re aliez, en iliz, e rankan mont d'am ialc'h...

Iann.

Pa ia plad an offransou d'ober tro an iliz,
Peb hini a c'hell ennhan lakât dioc'h he ziviz.
Ar re ne blij ket dezho, a zo mestr da zerc'hel
Ho guenneien, mar karont, souchet en ho godel.
Eur veich rannet an arc'hant a gouez en ilizou,
Eur veich roet aluzen, ha gret an dispignou
A rank ober eur belek en iliz hag er gær,
Mar choum eun tammik gounid, ar gounid a zo berr.
Eur belek n'eo peurvuia na pinvidik na paour.
Ar vinistred er c'hountrol o deuz arc'hant hag aour.

Ho diouvreac'h zo astennet, ho daouarn zo digor
Da zigemer ialc'hadou euz an tu all d'ar mor.
Pegen divez eo eta eur ministr protestant,
Pa c'halv hor c'hreden zantel : « Relijion arc'hant ! »
Kaer o deuz ar vinistred dibuna komzou flour,
N'hellont ket nac'h koulzkoude o deuz eur vicher aour.
A hent all, setu aman eun dra vad da c'houzout :
An aour, etre ho daouarn, a zo braz he c'halloud.
Pa c'hellont, bep en amzer, gounit eur c'hoz-kristen,
Peurvuia 've gounezet dre nerz peziou melen.
Pa velont eur marc'hadour a zo kouezet he stal,
Da ginnik eun tamm skoazel e tiredont raktal.
Mes, araok ma tiskenno 'n'he ialc'h ar soum arc'hant,
E roi he c'her, da genta, da vont da brotestant.
A-z-ioc'h he benn an den-ze a vel ar baourentez,
An dizhenor marteze betek fin he vuez...
Ma n'eo ket en he galoun ar feiz griziennet mad,
Siouaz ! petra c'hoarvezo ? Ema gret ar marc'had !
Me laka e ve hennez, er c'hountrol, guir gristen,
Da nac'h feiz he vadiziant ne assanto biken.
Eun dervez (n'euz ket guall bell), e bro an Amerik,
Eur protestant a glaskas gounit eur c'hatolik.
Gant eur ministr oe kasset betek ti an den-ze
Da ginnig arc'hant dezhan kement ha ma karje,
Gant ma teuje da zinac'h kreden « ar bapisted »,
Ha da vont ac'houdevez gant ar brotestanted.
Pa velas ar c'hatolik, (Ignas ioa he hano),
E ioar o kinnig dezhan eun dra ken divalo,

Petra reas ? — Da genta, e ra van da chelaou
Lavariou ar protestant hag he wall bromessaou.
Dioc'h-tu ouspenn eur mil lur zo kinniget dezhan.
« Oh ! muioc'h 'vit an dra-ze 'fell d'in kaout », emezhan.
Ha setu ar protestant o kinnig muioc'h c'hoaz :
Ouspenn an hanter muioc'h. Mes, kaer en deuz, Ignas
'Vit an eil gueich a respount : « N'e ket, n'e ket avoalc'h ! »
Ar protestant heb koumpren peleac'h ema an dalc'h
A lavar da ziveza : « Mad ! Ignas, deomp buhan !
« Me roi deoc'h ar soum arc'hant a verkot hoc'h-unan. » —
« Pa eo guir, eme neuze ar c'hristen kalounek,
« Da verza deoc'h va ene e zeuz breman menek,
« Roit d'in evit va ene ar pez eo bet koustet !
« Talvout a ra kalz hirroc'h 'vit holl vadou ar bed ! »
Pa vel eo var an den-ze an aour ken dic'halloud,
Ar protestant, drouk ennhan, a ia prim en he roud ;
Hag Ignas a oe lezet e peoc'h divar neuze.
Jobik, sonj mad er gentel a ro d'id an den-ze.
Ha pa ve d'id kinniget holl denzoriou ar bed
Evit chench relijion, lavar krenn : « Na rin ket ! »
Sklær eo, ar brotestanted n'emaint ket var an hent
A gass an den da Zoue, a gass da vro ar Zent.
Ar guir Iliz zo unan, katolik ha santel,
Ha mont 'ra, er penn kenta, betek an Ebestel.
Ar c'homzou-ze a gleves bep sul en Offeren
N'int guir 'met deuz eun iliz : deuz an Iliz romen.
Hounnez d'ar memez *Kredo* e deuz dalc'het bepred,
Eleac'h ar brotestanted kant gueich o deuz chenchet.

Choum a-unan zo diez er greden brotestant,
Dre ma eo mestr peb hini da heuil he zantimant.
Ar memez komz, er Skritur, dioc'h an hini a lenn,
A lavar *du* da-unan ; d'eun all e lavar *guenn*.
Rak-se, nag a gredennou 'touez ar brotestanted !
Ha, daoust ma int dizhenvel, deuz ar *Bibl* int tennet !
Eun den difeiz (he hano ioa Iann Jakez Rousseau),
'N'eur velet ar vinistred dizhenvel etrezho :
« Ne ouzont mui, emezhan, var eun petra gredont,
« Na petra a fell dezho, na petra leveront. »
Memez tra 'choarvez gantho 'vit ar Zakramanchou.
« Tri zo », a lavar unan ; eunn all : « N'euz nemet daou ! »
Lod a ia bete pevar, hini 'bet bete seiz,
Ar pez a zo koulz koude desket gant ar guir feiz.
An Iliz romen ive e deuz dalc'het a-bez
Kement a ra d'ar c'hristen tizout ar zantelez.
Hag ar zantelez dispar, d'he heul burzudou braz,
Bepred 'oe kavet enghi, mes, e leac'h all, biskoaz.
En aviz beva guelloc'h, protestanted eleiz
O deuz nac'het ho c'hreden, ha kemeret hor feiz.
Mes, pa dro eur c'hatolik gant ar brotestanted
N'e ket beva santelloc'h a zo en ho spered.
Eur protestant o velet pe seurt tud peurvuia
A ia da brotestanted a lare kement-ma :
« Pa ia ar-Pab da c'hoennat e kreiz he zouarou,
« Dreistarc'hleuz en hor park-ni e stlapan drouk-louzhou. »
Unan, santel var eun dro eo an Iliz romen.
An hano a *gatholik* e c'hell ive dougen,

Rak, anat eo d'an holl dud ez eo he c'hredennou
A bell zo digemeret a dreuz an holl vroiou.

Mes avad, mar kemerez eur rum brotestanted

E veli kalz a vroiou e leac'h n'her c'haver ket.

Ouspenn : an Iliz romen a zo *abostolik*.

Deuz amzer an Ebestel hi a zo ginidik.

Kreden ar brotestanted, breman pevar c'hant vloaz,

N'oa ket hano anezhi : ne ioa ket ganet c'hoaz.

Jobik.

Guelet mad a ran breman, — ken freaz eo da gomzou, —
Da heul ar brotestanted ez er var hent ar gaou.

Iann.

Ra vo benniget Doue, en deuz 'n'he vadelez

Laket startoc'h da ene var hent ar virionez.

Kenavo d'id ar c'henta ! Divar vremen diwall

Ne ve da ene troet gant ar c'hredennou fall.

Diwall mad euz al levriou, guerziou, almanagou,

'Ve, gant ar brotestanted, skignet var hor meziou.

Ar guir feiz eo da denzor. Diwall mad euz al laer.

Jobik.

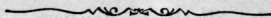
Hag e rin dre c'hras Doue. Bez eta dinec'h kaer.

Ma kar ar brotestanted gant ho c'homzou louarn

Dont var va zro, d'ho chelaou biken ne rin skouarn.

Kenavo ! Ra zeui Doue da rei d'id he vennoz,

Ha gras deomp d'en em velet eun deiz er baradoz.

Imprimatur :

Quimper, le 14 Février 1898.

EM. FLEITER,

VIC. GÉN.

PRIZ :

Eur guennek *ar pez*.

Eiz guennek *an doussen* (dre ar post : trizek guennek).

Eur skoed *ar c'hant* (dre ar post : c'hwezek real).

Kavet e vezo al levrig-man da brena :

E ti an Aotrou SALAUN, rue Kereon, Kemper ;

E ti an Itron GOAZIOU, Montroulez.

